

Výroční zpráva

**Zdravotní následky uživatelů drog v České republice
v letech 2019, 2020 a 2021**

Zpracování: MUDr. D. Antošová

Praha, srpen 2022

Hygienická stanice hlavního města Prahy, Rytířská 404/12, 100 01 Praha 1

www.hygpaha.cz

Obsah:

Úvod	2
Intoxikace drogami - předávkování a zdravotní komplikace v souvislosti s užitím drogy	3
Regionální rozložení	3
Typy hlásících/spolupracujících zdravotnických zařízení	5
Srovnání regionů podle četnosti užívání jednotlivých skupin drog	6
Věk a pohlaví osob intoxikovaných drogami	10
Pohlaví a preferované skupiny drog	16
Užívání více drog najednou	18
Frekvence užívání drog	21
Způsoby aplikace drog	22
Příčiny intoxikace	25
Sociodemografické údaje	25
Shrnutí	28
Seznam tabulek	29
Seznam grafů	29

Úvod

Vážení čtenáři,

tato zpráva volně navazuje na Hygienickou stanici hlavního města Prahy (dále jen „HSHMP“) v letech 1995 – 2015 každoročně vydávané publikace s názvem „Incidence, prevalence, zdravotní dopady a trendy léčených uživatelů drog v ČR“.

V roce 2015 došlo k zásadní změně v oblasti monitorování drogové situace v České republice. V březnu 2015 byl spuštěn Národní registr léčby uživatelů drog (NRLUD), jehož správou je pověřen Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR (ÚZIS ČR).

Z toho důvodu byly výroční zprávy HSHMP od roku 2017 zaměřeny pouze na zdravotní následky léčených uživatelů drog, o nichž data získávala HSHMP od kolegyň z jednotlivých krajských hygienických stanic a z databáze EPIDAT, později (od r. 2018) z databáze ISIN (Informační systém infekčních nemocí).

Jako poslední byla tímto způsobem zpracována a vydána na podzim roku 2019 Zpráva o zdravotních následcích uživatelů drog v Česku v roce 2018.

Koncem roku 2019 a v lednu 2020 se rozběhla v Číně epidemie covid-19, která se záhy rozšířila v celosvětovou pandemii a plně zaměstnala (nejen) hygienickou službu na dva roky až do té míry, že na přechodnou dobu bylo znemožněno zpracování sesbíraných dat.

HSHMP děkuje za spolupráci všem pracovníkům krajských hygienických stanic, které zajistily regionální sběr dat o intoxikovaných osobách i za těchto komplikovaných podmínek. Poděkování a obdiv si zasluhují i zdravotnické organizace a instituce, které v těchto mimořádných podmínkách byly ochotné data evidovat a poskytovat.

Tato publikace zahrnuje zpracování sesbíraných dat o intoxikacích za roky 2019 – 2021 v deseti krajích ČR, které na sběru dat participují od roku 1995, nejedná se o celostátní sběr dat, realizovaný NRLUD, který data zpracovává v celostátním měřítku. Zpracovaná data z let 2019 – 2021 nejsou uváděna samostatně po jednotlivých rocích, jak bývalo zvykem, nýbrž jsou v publikaci uvedena zároveň vzhledem k tomu, že k jejich zpracování dochází až letos, v roce 2022. Tento fakt umožňuje data za jednotlivé roky uvést ve vzájemném porovnání.

Data o výskytu infekčních hepatitid a HIV infekce, s nimiž případné injekční užívání drog může příčinně souviset, shromažďuje registr ISIN, případně další samostatné registry, z nichž výstupy celostátně zpracovává ÚZIS. Z tohoto důvodu tato data v této publikaci zpracována nejsou.

Intoxikace drogami – předávkování a zdravotní komplikace v souvislosti s užitím drogy

Sledování výskytu akutních předávkování a zdravotních komplikací, vzniklých v souvislosti s užitím drogy/drog zajišťuje hygienická služba longitudinálním sběrem dat prostřednictvím tzv. sentinelových pracovišť v deseti krajích ČR. Ve zbývajících regionech (kraje Jihočeský, Jihomoravský, Královéhradecký a hl.m. Praha) není tento sběr dat realizován.

Za rok 2019 bylo hygienickým stanicím, zapojeným do sběru dat, nahlášeno celkem 1259 akutních intoxikací či jiných zdravotních komplikací v souvislosti s užitím drogy.

V roce 2020 byla tímto způsobem sesbírána data o 1116 uživatelích drog.

Za rok 2021 bylo hygienickým stanicím, zapojeným do sběru dat, nahlášeno celkem 1296 akutních intoxikací.

Počty intoxikovaných osob, o nichž se podařilo v letech 2019 – 2021 zajistit údaje, jsou uvedeny v tabulce č. 1. V této tabulce jsou pro srovnání zařazena i souhrnná data za roky 2017 a 2018, ačkoli s nimi dále není pracováno. (Případné zájemce odkazují na již dříve vydané Zprávy o zdravotních následcích uživatelů drog v Česku v roce 2017 a 2018.)

Regionální rozložení

Nejvíce případů akutního předávkování nebo zdravotních komplikací v souvislosti s užitím drogy obvykle hlásí kraje Ústecký a Karlovarský, jev je velmi dobře ilustrován grafem č. 1. Moravskoslezský kraj v minulosti míval počet zaevidovaných případů obdobný jako kraj Karlovarský (pro ilustraci jsou v tabulce i grafu zahrnuté i počty v letech 2017 a 2018), ale v posledních třech letech je pořadí krajů neměnné. Nejvíce případů akutních intoxikací hlásí kraj Ústecký, poté kraj Karlovarský, na třetím místě je kraj Moravskoslezský.

Tento opakovaně potvrzovaný excesivní výskyt je způsoben jednak zde zřejmě objektivně existujícím četnějším výskytem konzumpce drog, jednak aktivním přístupem k vyhledávání případů zdravotních komplikací (zejména v souvislosti s těhotenstvím a porodem) pracovníky hygienických stanic Ústeckého a Karlovarského kraje, a vyšší mírou ochoty ke spolupráci na straně zaměstnanců zúčastněných zdravotnických zařízení.

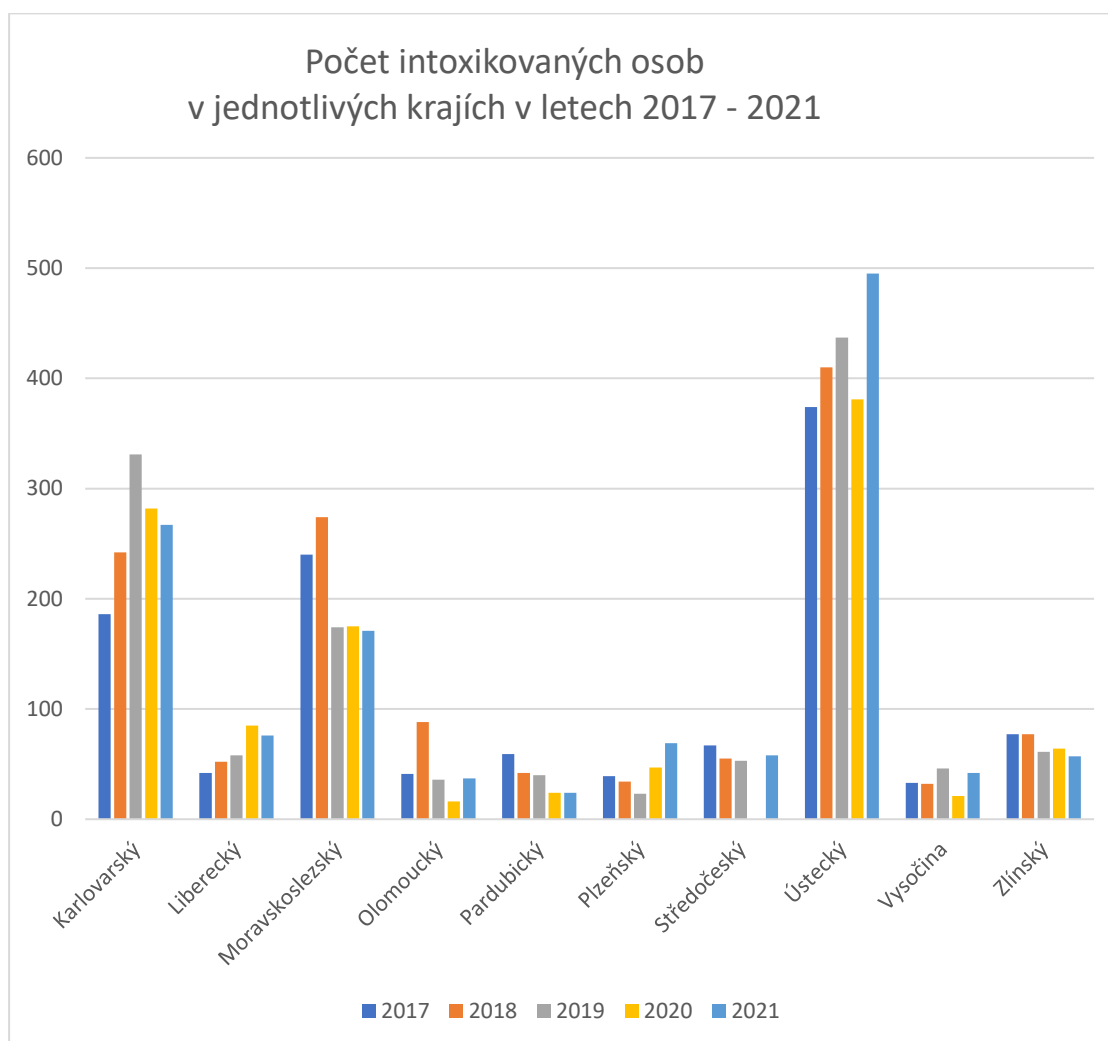
Nízký výskyt je obvykle a opakovaně zaznamenán v krajích Olomouckém, Pardubickém a v kraji Vysočina.

Tabulka č. 1 - Počet intoxikovaných osob v zapojených krajích ČR v letech 2017 - 2021

	Počet zaevidovaných intoxikovaných osob podle krajů v jednotlivých letech				
zúčastněné kraje	2017	2018	2019	2020	2021
Karlovarský	186	242	331	282	267
Liberecký	42	52	58	85	76
Moravskoslezský	240	274	174	175	171
Olomoucký	41	88	36	16	37
Pardubický	59	42	40	24	24
Plzeňský	39	34	23	47	69
Středočeský	67	55	53	*	58
Ústecký	374	410	437	381	495
Vysočina	33	32	46	21	42
Zlínský	77	77	61	64	57
kraje celkem	1158	1306	1259	1095	1296

*Z důvodu personálních změn a vytíženosti KHSSTC v roce 2020 nebylo možné data zajistit

Graf č. 1 - Počet intoxikovaných osob v jednotlivých krajích v letech 2017 - 2021

Typy hlásících/spolupracujících zdravotnických zařízení

Největší objem hlášených případů poskytuje Záchraná služba, případně Lékařská služba první pomoci.

Další hlášení jsou poskytována některými odděleními nemocnic, nejčastěji jednotkami intenzivní péče (JIP), interním, psychiatrickým či dětským oddělením.

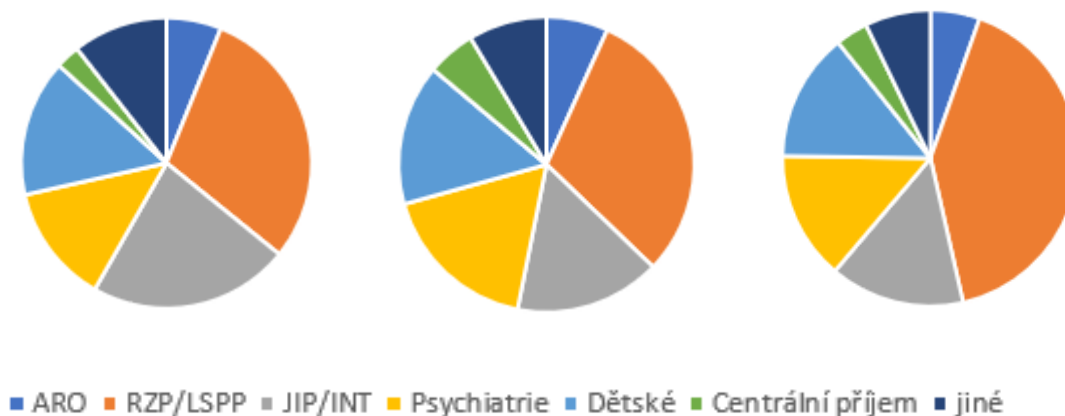
Pokud je v nemocnici zřízen, poskytuje data i Centrální příjem.

Představu o vývoji podílu jednotlivých typů zdravotnických zařízení na sběru dat nabízí níže uvedená tabulka č. 2 a graf č. 2.

Tabulka č. 2: Typy hlásících/spolupracujících zdravotnických zařízení

zdrav.zařízení	Typy hlásících/spolupracujících zdravotnických zařízení		
	2019	2020	2021
ARO	77	74	70
RZP/LSPP	374	333	532
JIP/INT	282	175	191
Psychiatrie	167	192	182
Dětské	192	169	182
Centrální příjem	34	58	46
jiné	133	94	93
celkem	1259	1095	1296

Graf č. 2: Vývoj počtu a zapojení hlásících/spolupracujících zdravotnických zařízení v letech 2019 – 2020 - 2021

Srovnání regionů podle četnosti užívání jednotlivých skupin drog

Uživatelé drog jsou roztríděni do devíti skupin podle typu nejčastěji užívané drogy, osm skupin je tvořeno uživateli nelegálních drog, v deváté skupině jsou uživatelé alkoholu v případě, že alkohol je jejich drogou č. 1 – tzv. hlavní drogou.

Jednotlivé skupiny jsou následující:

Skupina 1. – heroin a ostatní opiáty (heroin, morfin, kodein, brown, metadon, metadon substitučně, subutex, subuxon, ostatní opiáty)

Skupina 2. – stimulancia (amfetamin, pervitin, extaze, fenmetrazin, dexfenmetrazin, efedrin, kokain, crack (ICE))

Skupina 3. – kanabinoidy (marihuana, hašiš)

Skupina 4. – sedativa, hypnotika, analgetika, spasmolytika, psychofarmaka (barbituráty, benzodiazepiny, ostatní anxiolytika, sedativa, hypnotika a spasmolytika)

Skupina 5. – halucinogeny (LSD (trip), trifenydyl, psilocybin a meskalin, durman, fencyclidin)

Skupina 6. – prchavá rozpustidla (toluen, éter, chloroform, iron a jiná rozp.)

Skupina 7. – jiné drogy a léky, nezařazené výše

Skupina 8. – neznámá droga

Skupina 9. – alkohol

Souhrnně, při společném vyhodnocení dat, sesbíraných ve všech zapojených krajích, jsou nejčastěji užívanou drogou stimulancia, na druhém místě jsou sedativa a hypnotika, třetí místo zauímají kanabinoidy, a na čtvrtém místě je nediferencovatelná skupina „Jiné drogy a léky“.

Zjednodušeně řečeno, nejčastěji (více méně ve většině krajů) zneužívanou drogou jsou stimulancia, nicméně tento jev neplatí absolutně.

V kraji Libereckém, Pardubickém, Středočeském a Zlínském převažují sedativa a hypnotika, která se jinak co do četnosti uživatelů celostátně umísťují na druhém místě.

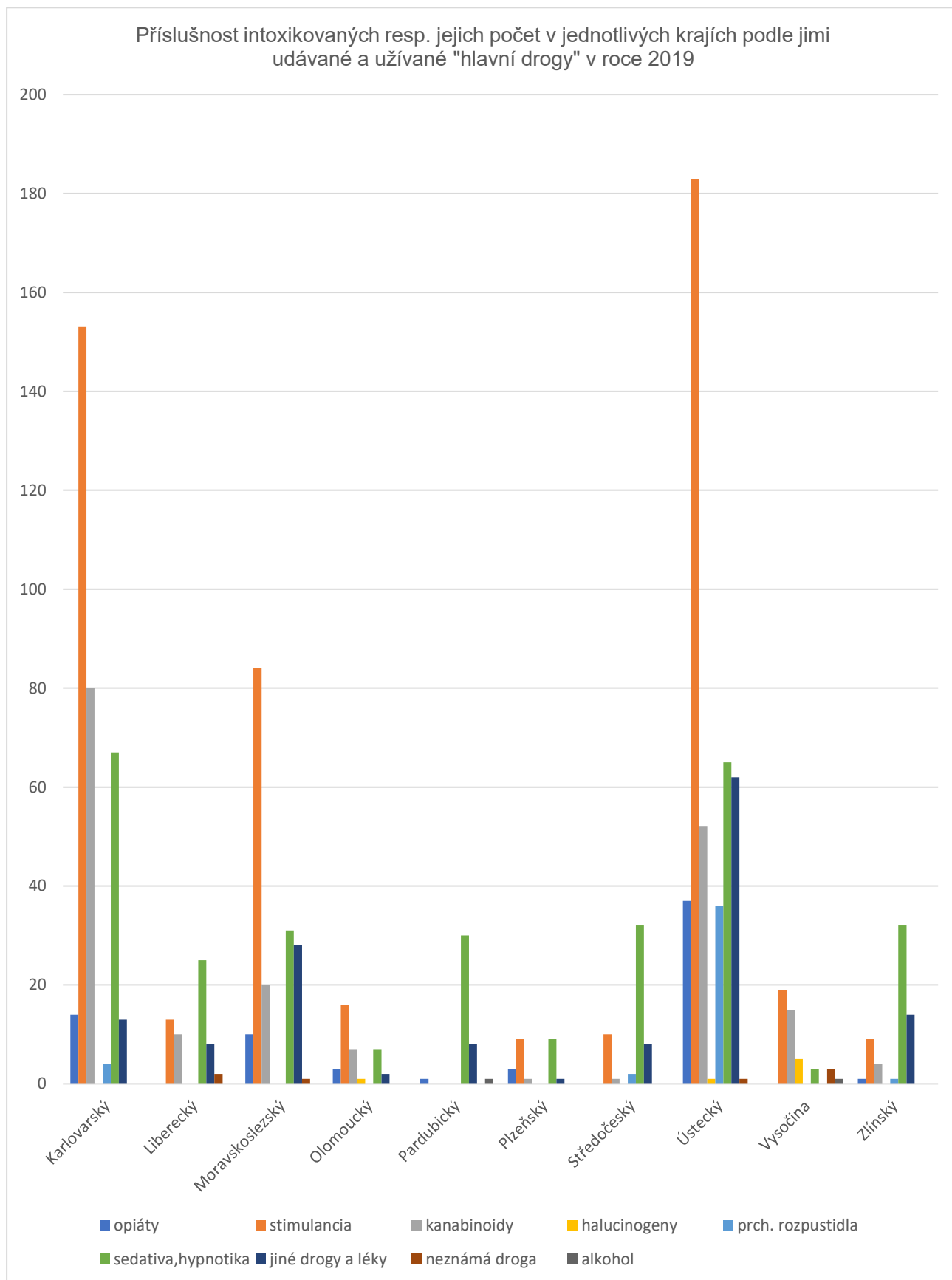
Významnou hlavní drogou jsou v Karlovarském a Moravskoslezském kraji i kanabinoidy, užívané nejčastěji formou kouření marihuany.

V Ústeckém, Zlínském a Moravskoslezském kraji se čteně uplatňuje i užívání legálního alkoholu.

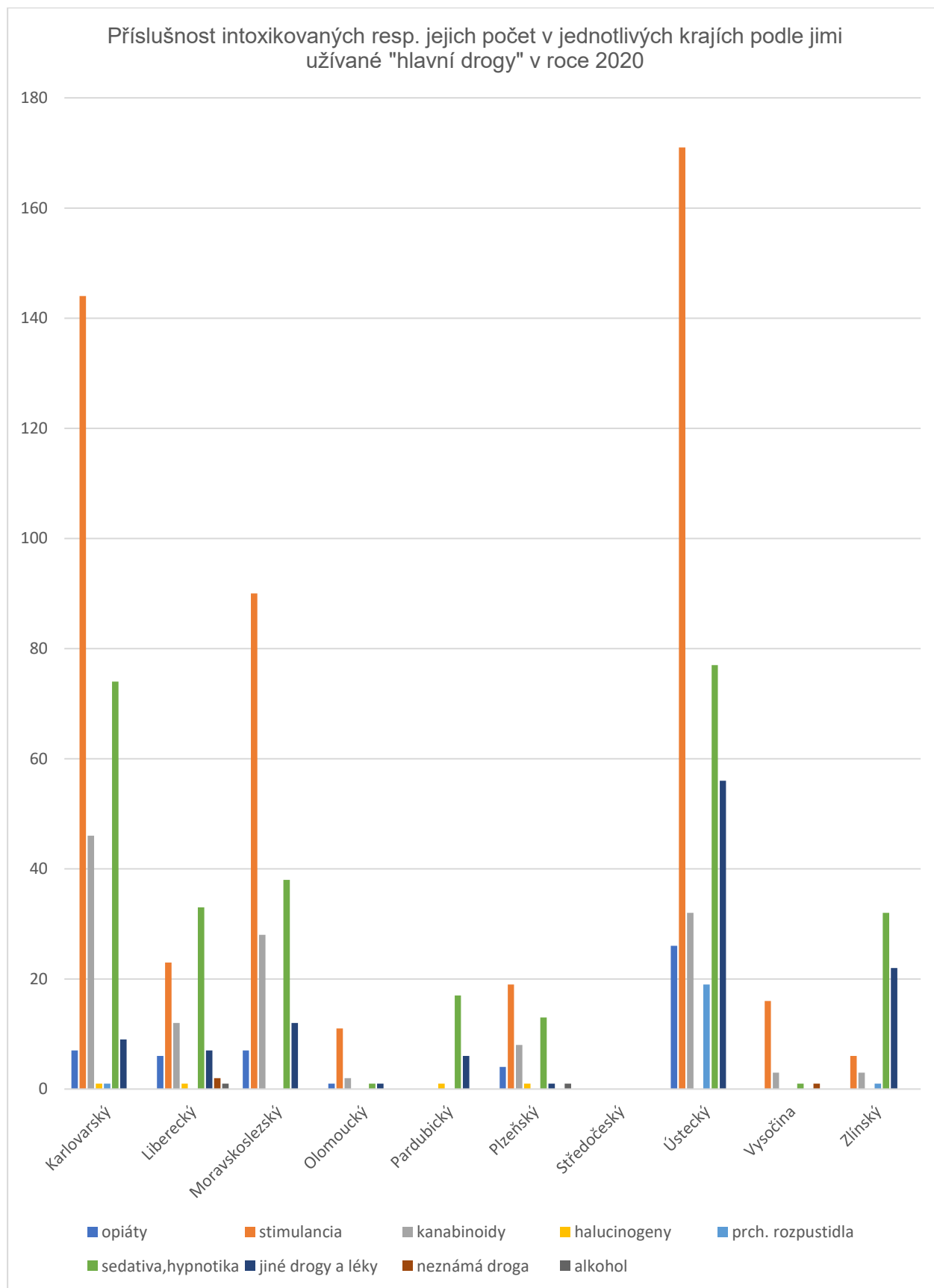
V roce 2021 bylo v Ústeckém kraji vykázáno zcela neobvyklé množství uživatelů „neznámé drogy“, což velmi pravděpodobně bylo způsobeno výrazně ztíženými podmínkami pro časově náročné diagnostické pohovory s intoxikovanými během covidové pandemie.

Vizuálně srozumitelně je početní zastoupení uživatelů jednotlivých skupin drog v jednotlivých krajích ČR představeno v grafech č. 3 – č. 5 na následujících stránkách.

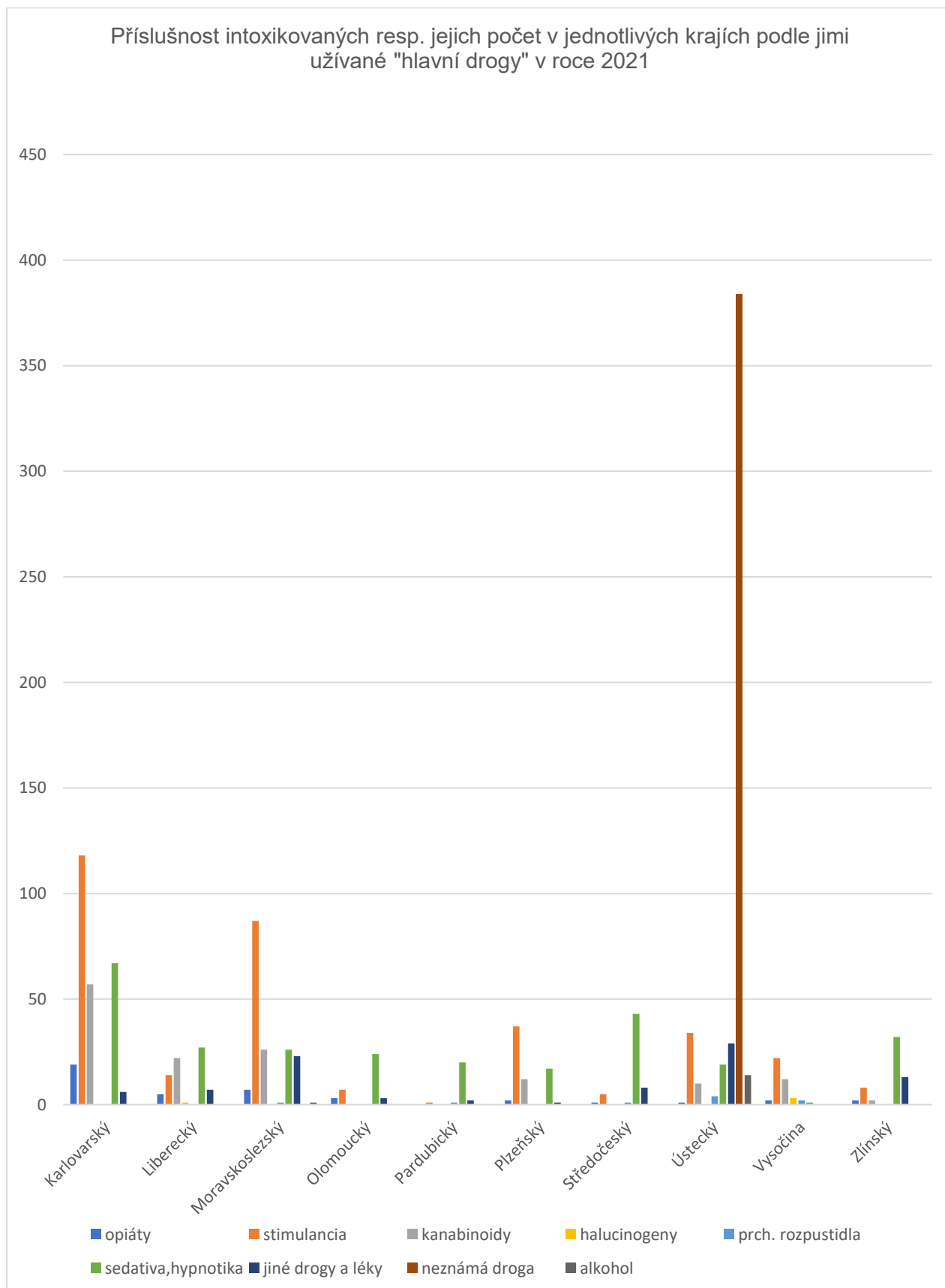
Graf č. 3: Počet intoxikovaných osob v jednotlivých krajích v roce 2019 podle užívané „hlavní drogy“

Graf č. 4: Počet intoxikovaných osob v jednotlivých krajích v roce 2020 podle užívané „hlavní drogy“

Graf č. 5: Počet intoxikovaných osob v jednotlivých krajích v roce 2021 podle užívané „hlavní drogy“

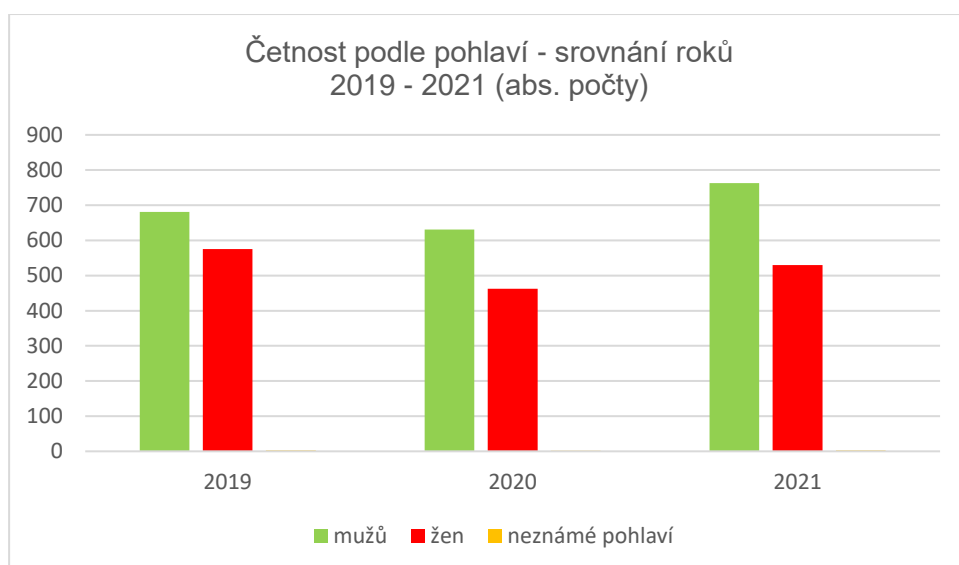
Věk a pohlaví osob intoxikovaných drogami

V roce 2019 bylo v zapojených krajích zaevidováno 1259 intoxikovaných osob, z toho bylo 681 mužů, 575 žen, a u třech osob nebyl údaj o pohlaví zaznamenán.

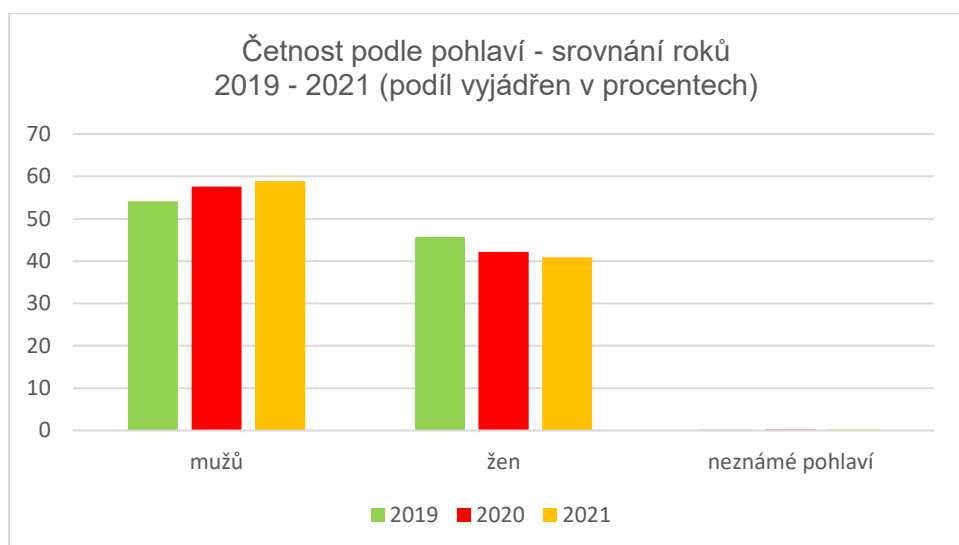
V roce 2020 byly zaznamenány údaje o 1095 intoxikovaných osobách, z toho bylo 631 mužů, 462 žen, a u dvou osobách není údaj o pohlaví znám.

V roce 2021 bylo zaevidováno 1296 osob, z toho bylo 763 mužů, 530 žen, a u třech osob nemáme údaj o pohlaví k dispozici.

Graf č. 6: Porovnání počtu intoxikovaných v letech 2019, 2020, a 2021 podle pohlaví (absolutní hodnoty počtu, „neviditelné“ sloupce zastupují osoby bez určení pohlaví)

Graf č. 7: Porovnání počtu intoxikovaných v letech 2019, 2020, a 2021 podle pohlaví (podíl vyjádřen v procentech, „neviditelné“ sloupce zastupují osoby neurčeného pohlaví)

Podíl mužů má v uvedených třech letech stoupající tendenci, pozitivně řečeno, podíl intoxikovaných žen se zdá mít klesající tendenci. Nicméně takové hodnocení je předčasné, neboť v letech předcházejících (v letech 2010 – 2018), byl trend spíše opačný a meziročně docházelo k pozvolnému vyrovnávání podílu pohlaví. Jaký trend se ustálí, ukáže budoucnost.

Věkové rozložení všech intoxikovaných osob v letech 2019 - 2021 je zaznamenáno v tabulce č. 3 níže. Věkové kategorie nejsou rovnoměrně rozloženy, nejmladší kategorie dětí, stejně jako kategorie mladšího středního věku zahrnuje 15 let, kategorie nejstarších zahrnuje 50 let, kategorie dospívajících a nejmladších dospělých jsou pětileté. Toto dělení bylo používáno od roku 1995, pro porovnatelnost dat se staršími soubory je zachováno beze změn.

Příložený graf č. 8 situaci ilustruje přehledněji.

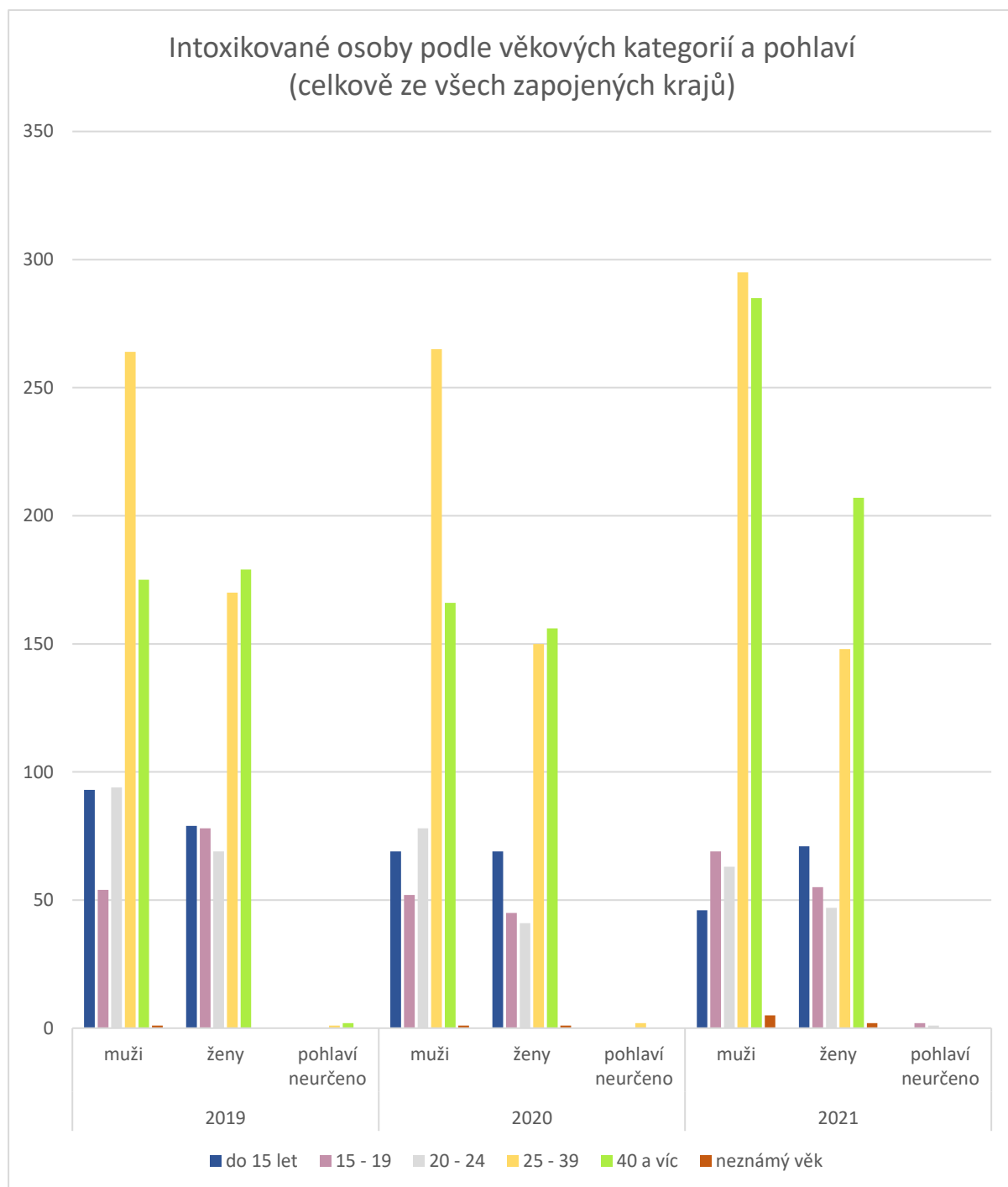
Tabulka č.3 Rozdělení intoxikovaných uživatelů do věkových skupin a podle pohlaví

2019			
věk.skupina	muži	ženy	pohlaví neurčeno
do 15 let	93	79	0
15 - 19	54	78	0
20 - 24	94	69	0
25 - 39	264	170	1
40 a víc	175	179	2
neznámý věk	1	0	0
celkem	681	575	3

2020			
věk.skupina	muži	ženy	pohlaví neurčeno
do 15 let	69	69	0
15 - 19	52	45	0
20 - 24	78	41	0
25 - 39	265	150	2
40 a víc	166	156	0
neznámý věk	1	1	0
celkem	631	462	2

2021			
věk.skupina	muži	ženy	pohlaví neurčeno
do 15 let	46	71	0
15 - 19	69	55	2
20 - 24	63	47	1
25 - 39	295	148	0
40 a víc	285	207	0
neznámý věk	5	2	0
celkem	763	530	3

Graf č. 8: Rozdělení intoxikovaných osob ze všech krajů z let 2019 – 2021 podle pohlaví a věkových kategorií

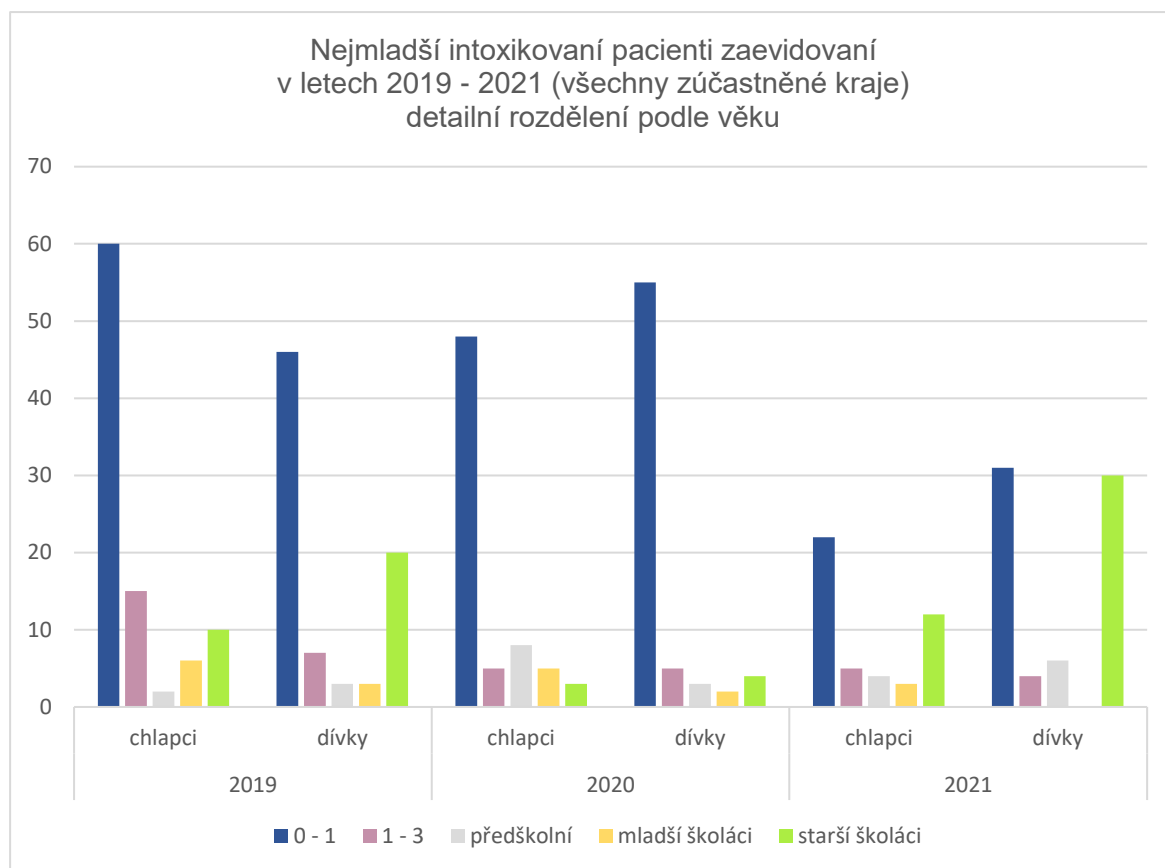

Podstatnou část pacientů z nejmladší věkové kategorie (do 15 let) tvoří bohužel novorozenci nebo kojenci. Jsou to oběti závislosti těhotných žen a kojících matek.

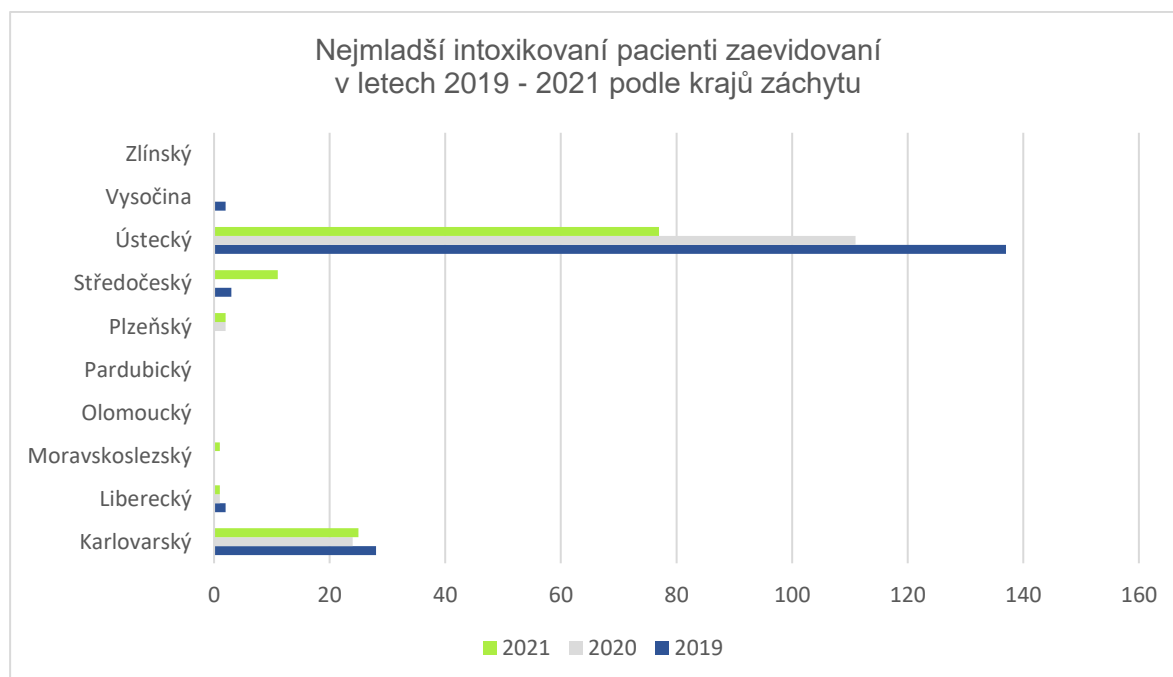
„Sběru“ dat o nejmladších intoxikovaných osobách se věnují zejména pracovníci hygienických stanic Ústeckého a Karlovarského kraje, resp. zaměstnanci zdravotnických zařízení v uvedených krajích. Za jejich práci jim všem patří velký dík.

Grafickou ilustraci situace v této nejmladší věkové skupině intoxikovaných a mnohdy též zprostředkovaně závislých pacientů přináší grafy č. 9 a 10.

Graf č. 9: Nejmladší intoxikovaní v letech 2019 – 2021 podle věku a pohlaví

Graf č. 10: Nejmladší intoxikovaní (0 – 15 let) v letech 2019 – 2021 podle krajů

Nejstarší intoxikované osoby ve věku 80+ představují svým způsobem zvláštní skupinu.

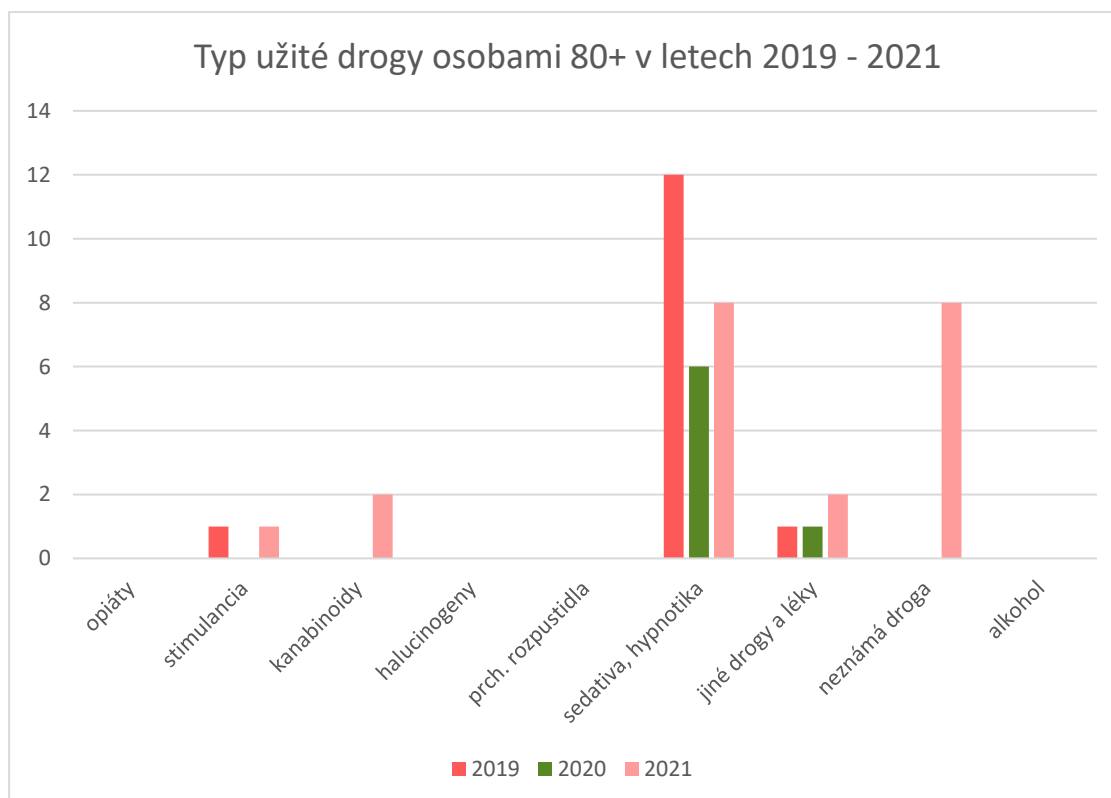
V roce 2019 bylo mezi intoxikovanými zaznamenáno 14 osob starších 80 let. Nejstarší byly ženy 95, 93 a dvě 92leté a jeden 90 letý muž, celkem 10 žen a 4 muži ve věku 80 plus. Kromě jednoho případu užití drogy ze skupiny stimulantů šlo ve všech ostatních případech o předávkování sedativy, hypnotiky, analgetiky či jinými léky. Ve čtyřech případech byla užitá i tzv. druhá droga, opět lék, pouze jedenkrát byl jako druhá droga požit alkohol. Deset z uvedených 14 intoxikovaných mělo stálé bydliště.

V roce 2020 bylo zaevidováno 7 osob tohoto věku, nejstarší 94 let, všechno ženy. Ve všech případech šlo o užití sedativ nebo jiných léků, druhá droga nebyla užitá v žádném z uvedených případů. Dvě intoxikované měly stálé bydliště a jednalo se o první užití, o dalších osobách nejsou bližší údaje k dispozici.

V roce 2021 se v této kategorii jedná celkem o 21 osob, 10 mužů a 11 žen, nejstarší je muž, 91 let, a dvě osoby 90 let – muž a žena. Kromě dvou konzumentů marihuany a jednoho případu případu užití amfetaminu se jednalo o užití drog ze skupiny sedativ, hypnotik a dalších léků. U tří osob došlo na užití i tzv. druhé drogy, opět se jednalo o léky. Pouze jedna osoba se vskutku otráвила vypitím fridexu, detaily nejsou známy. 14 osob má stálé bydliště. Dvě osoby podle zjištění užívají opakovaně, čtyři senioři údajně užíli poprvé, o dalších 15 není tato informace k dispozici. Situaci ilustruje graf č. 11.

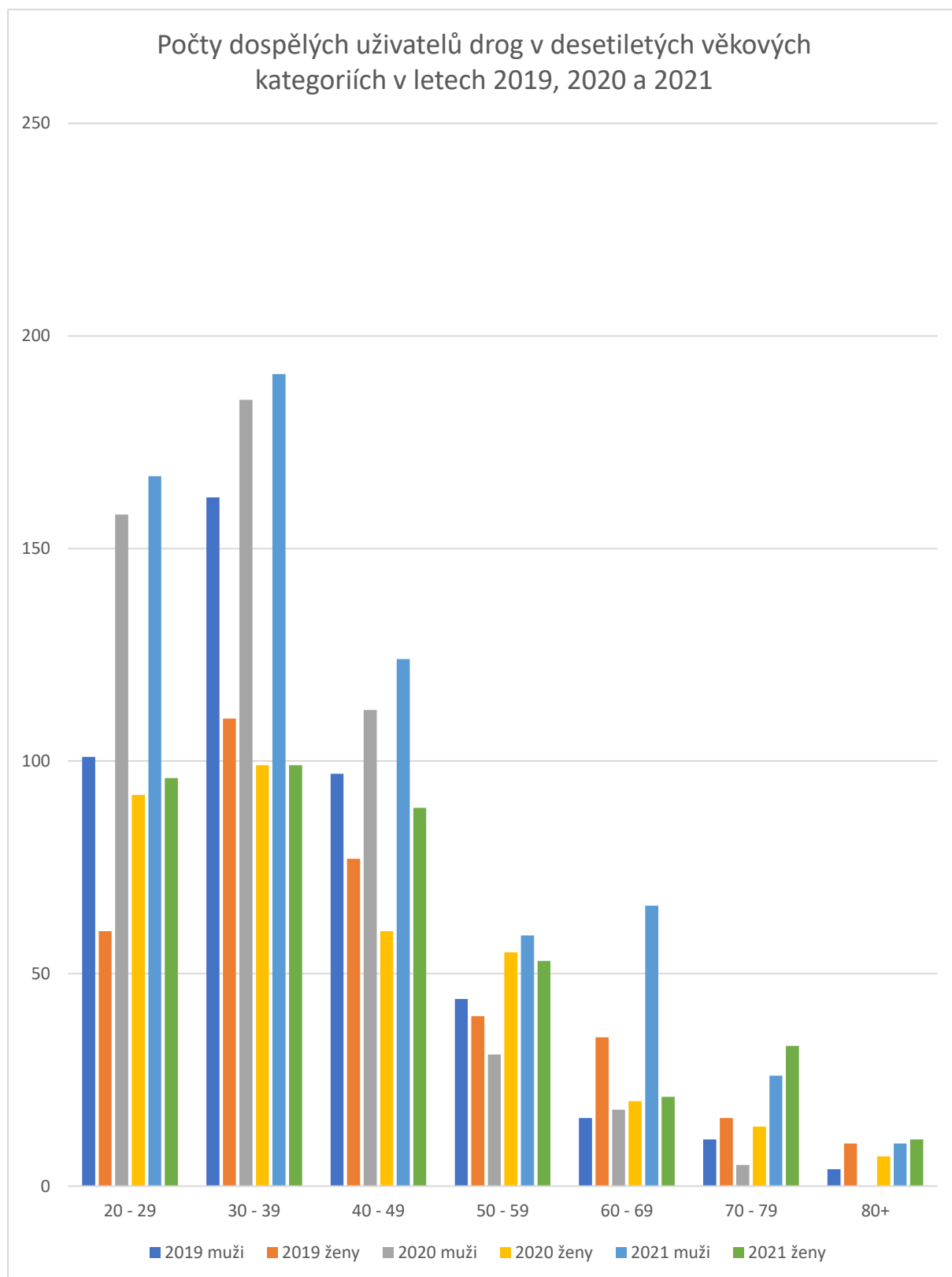
V drtivé většině případů konzumace drog u osob 80+ se tedy jedná o užití léků typu sedativ, hypnotik, léků proti bolesti a podobných. Většinou není potvrzena opakovaná konzumace. Nabízí se otázka, zda se jedná o konzumaci drog s cílem přivodit si stav změněného vědomí, nebo zda k předávkování nedošlo neúmyslně (např. při užití více tablet s cílem dosáhnout rychlejšího léčebného účinku).

Graf č. 11: Typ užití drogy osobami 80+ v jednotlivých letech 2019 - 2021

Pro úplnost je zde ještě uveden graf, který ilustruje počty dospělých uživatelů drog v desetiletých věkových kategoriích (graf č. 12).

Graf č. 12: Počty dospělých uživatelů drog v desetiletých věkových kategoriích

Pohlaví a preferovaná skupina drog

V posledních třech letech se stejně jako v předchozích sledováních uplatňuje preference určitých skupin drog podle pohlaví.

Muži jako uživatelé drog zřetelně převažují nad ženami ve skupině uživatelů stimulantů a kanabinoidů, ženy figurují jako častější konzumentky sedativ, hypnotik i dalších drog a léků, často ve formě „pilulek“.

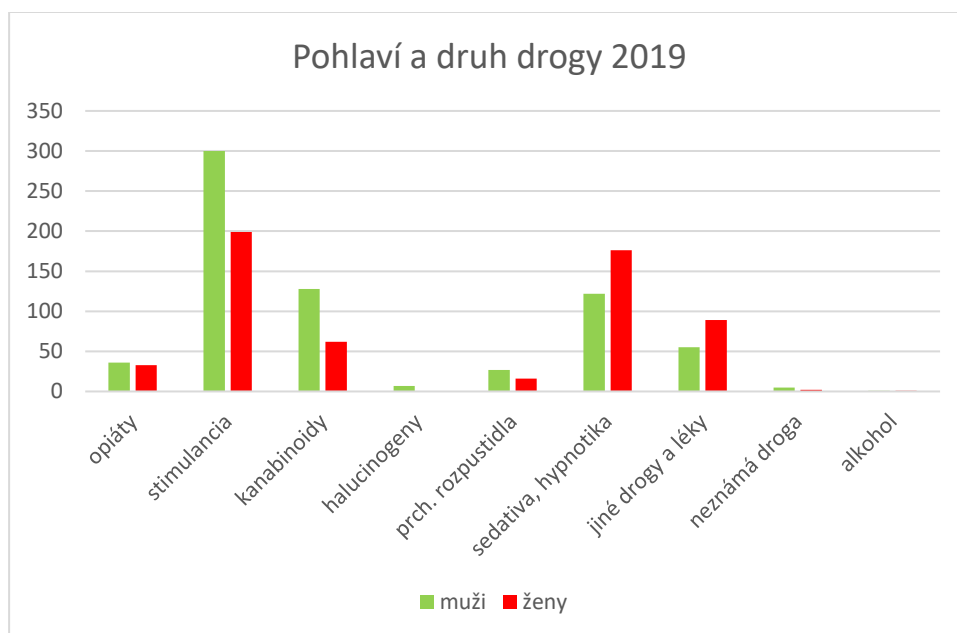
Tato skutečnost se potvrzuje ve všech třech hodnocených letech, a dokládá ji tabulka č. 4

Tabulka č. 4: Pohlaví a druh drogy, konzumované jako hlavní droga

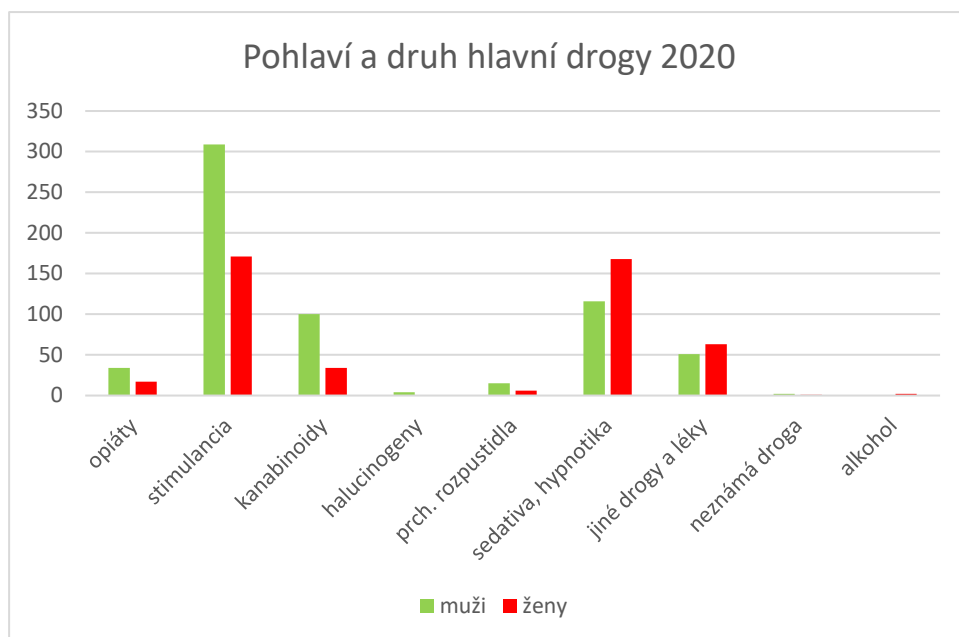
rok	2019		2020		2021	
	muži	ženy	muži	ženy	muži	ženy
opiáty	36	33	34	17	24	18
stimulancia	300	199	309	171	205	128
kanabinoidy	128	62	100	34	99	41
halucinogeny	7	0	4	0	2	1
prch. rozpustidla	27	16	15	6	7	2
sedativa, hypnotika	122	176	116	168	107	169
jiné drogy a léky	55	89	51	63	39	52
neznámá droga	5	2	2	1	24	110
alkohol	1	1	0	2	6	7

Jev je lépe „viditelný“ v grafické podobě níže (grafy č. 13, 14 a 15).

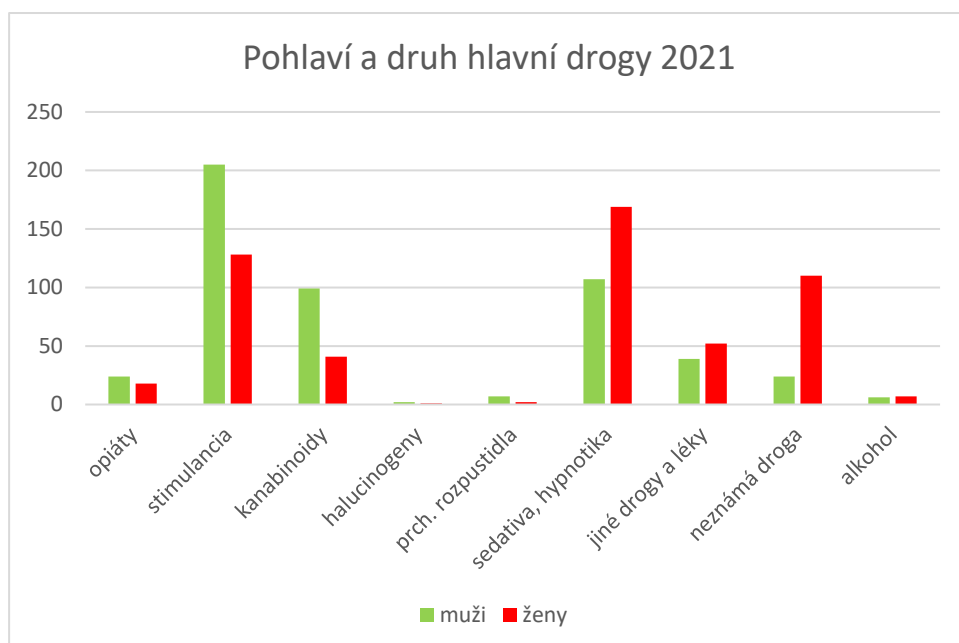
Graf č. 13: Pohlaví a druh drogy, konzumované jako hlavní droga v roce 2019 (všichni evidovaní uživatelé)

Graf č. 14: Pohlaví a druh drogy, konzumované jako hlavní droga v roce 2020 (všichni evidovaní uživatelé)

Graf č. 15: Pohlaví a druh drogy, konzumované jako hlavní droga v roce 2021 (všichni evidovaní uživatelé)

Užívání více drog najednou

Výše uváděná genderová tendence (muži spíše stimulancia a kanabinoidy, ženy spíše sedativa a další léky) se v menší míře projevuje i v případech užívání „druhé, třetí a čtvrté drogy“. Tento projev genderově nevyvážené prioritizace některých konzumovaných nelegálních drog dokládá tabulka č. 5 a vizuálně ilustrují grafy č. 16 – 18.

Konkrétní četnost konzumace druhé a další drogy u zaevidovaných konzumentů je následující:

Ze zaevidovaných 1259 uživatelů nelegálních drog v roce 2019 jich 547 uvedlo i užití druhé drogy, jednalo se o 302 mužů a 242 žen, další 3 uživatelé jsou bez určení pohlaví.

Třetí drogu v roce 2019 užilo 176 osob, 89 mužů a 86 žen, o jednom dalším uživateli opět nemáme informaci o jeho pohlaví.

Užití čtvrté drogy připustilo 54 osob, zde se jednalo o 26 mužů a 28 žen.

V dalším roce 2020 uvedlo užití druhé nelegální drogy z celkem 1095 zaevidovaných případů 422 osob, z toho bylo 269 mužů a 153 žen.

Třetí drogu užilo 84 mužů a 58 žen, celkem 142 osob.

Čtvrtou drogu uvedlo 27 mužů a 18 žen, což je celkem 45 intoxikovaných.

V roce 2021 užilo druhou drogu 264 mužů a 178 žen z celkem 1296 intoxikovaných osob.

Užití třetí drogy připustilo 88 mužů a 60 žen.

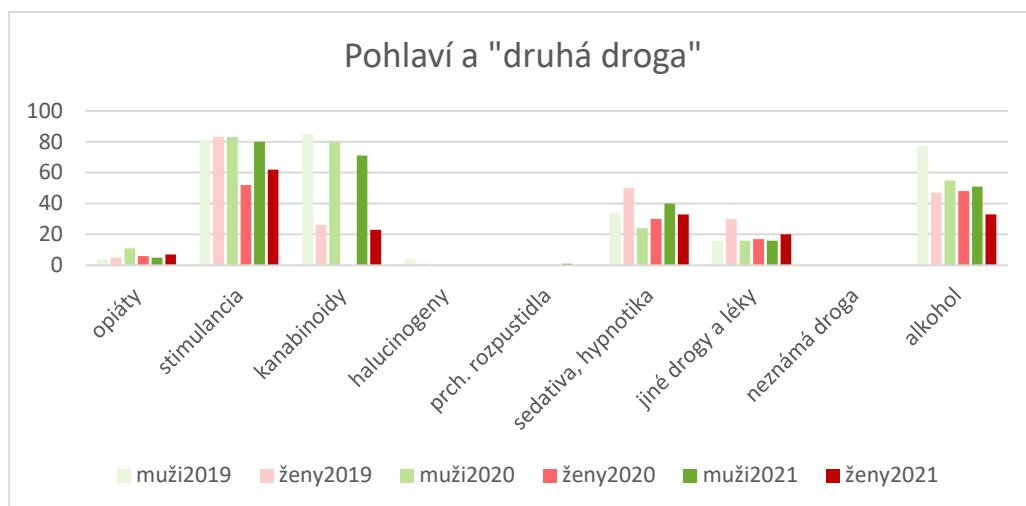
Čtvrtá droga se na intoxikaci podílela u 27 mužů a 23 žen, celkem tedy u 50 osob.

Současné užívání/užití druhé, třetí, a čtvrté drogy, rozděleně podle pohlaví, v letech 2019, 2020, a 2021 uvádí tabulka č. 5 a tuto skutečnost poté detailně ilustrují grafy č. 16 – 18, uvedené na dalších stranách.

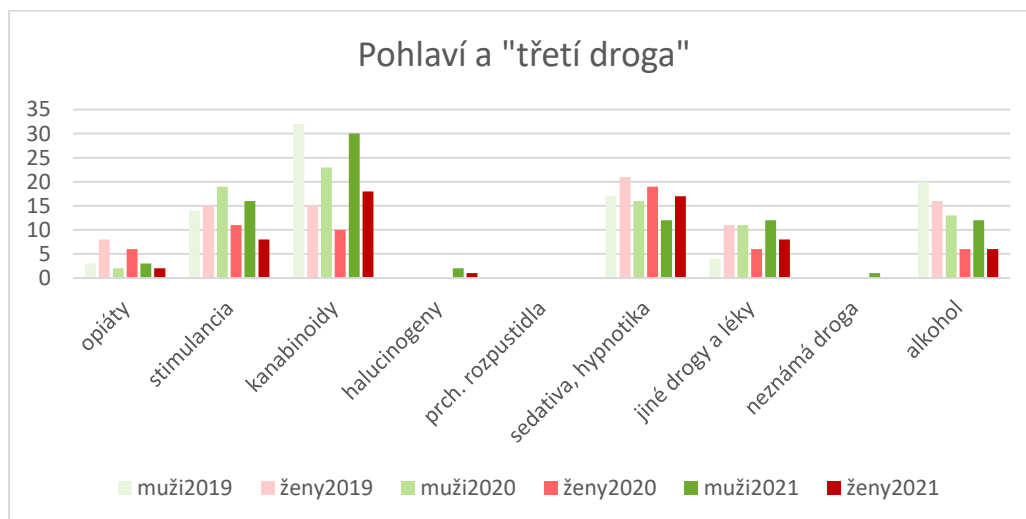
Tabulka č. 5: Užívání druhé, třetí a čtvrté drogy muži a ženami v letech 2019 - 2021

	"Druhá droga"					
rok	2019		2020		2021	
	muži2019	ženy2019	muži2020	ženy2020	muži2021	ženy2021
opiáty	4	5	11	6	5	7
stimulancia	81	83	83	52	80	62
kanabinoidy	85	26	80	0	71	23
halucinogeny	4	1	0	0	0	0
prch. rozpustidla	1	0	0	0	1	0
sedativa, hypnotika	34	50	24	30	40	33
jiné drogy a léky	16	30	16	17	16	20
neznámá droga						
alkohol	77	47	55	48	51	33
	"Třetí droga"					
rok	2019		2020		2021	
	muži2019	ženy2019	muži2020	ženy2020	muži2021	ženy2021
opiáty	3	8	2	6	3	2
stimulancia	14	15	19	11	16	8
kanabinoidy	32	15	23	10	30	18
halucinogeny					2	1
prch. rozpustidla						
sedativa, hypnotika	17	21	16	19	12	17
jiné drogy a léky	4	11	11	6	12	8
neznámá droga					1	0
alkohol	20	16	13	6	12	6
	"Čtvrtá droga"					
rok	2019		2020		2021	
	muži2019	ženy2019	muži2020	ženy2020	muži2021	ženy2021
opiáty	2	0	2	1	4	1
stimulancia	4	5	3	3	3	2
kanabinoidy	5	7	7	3	6	4
halucinogeny						
prch. rozpustidla			1	0		
sedativa, hypnotika	6	9	7	5	3	13
jiné drogy a léky	3	5	0	3	8	3
neznámá droga					1	0
alkohol	6	2	7	3	2	0

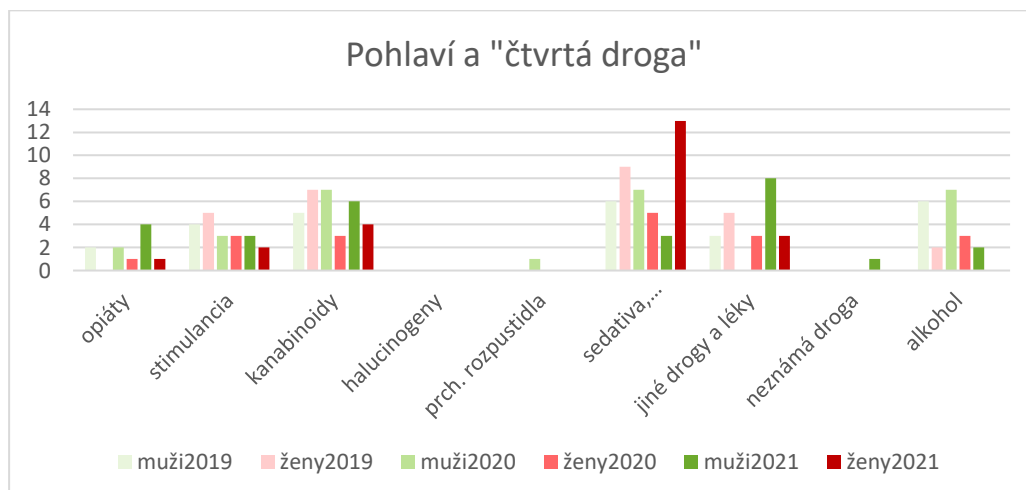
Graf č. 16: Užívání „druhé drogy“ muži a ženami v letech 2019 – 2021

Graf č. 17: Užívání „třetí drogy“ muži a ženami v letech 2019 – 2021

Graf č. 18: Užívání „čtvrté drogy“ muži a ženami v letech 2019 – 2021

Uživatelé více drog současně upřednostňují jako druhou drogu nejčastěji stimulantia a kanabinoidy, na třetím místě figuruje alkohol, a posléze sedativa a hypnotika. Alkohol je v této skupině uživatelů oblíben přibližně stejně jak muži, tak ženami.

Při užívání třetí drogy se nejčastěji uplatní kanabinoidy, převážně formou kouření marihuany, následovány jsou sedativa a hypnotiky, přičemž kouření je typické pro muže, a „pilulky“ pro ženy. Poté teprve se řadí užití stimulantů a alkoholu.

Užívání v pořadí čtvrté drogy se významně neliší od vzorce užívání třetí drogy – opět se uplatní kanabinoidy a sedativa, existující pohlavní diference již není tak jednoznačná.

Ilustraci těchto skutečností nabízí opět grafy 16. – 18, uvedené výše.

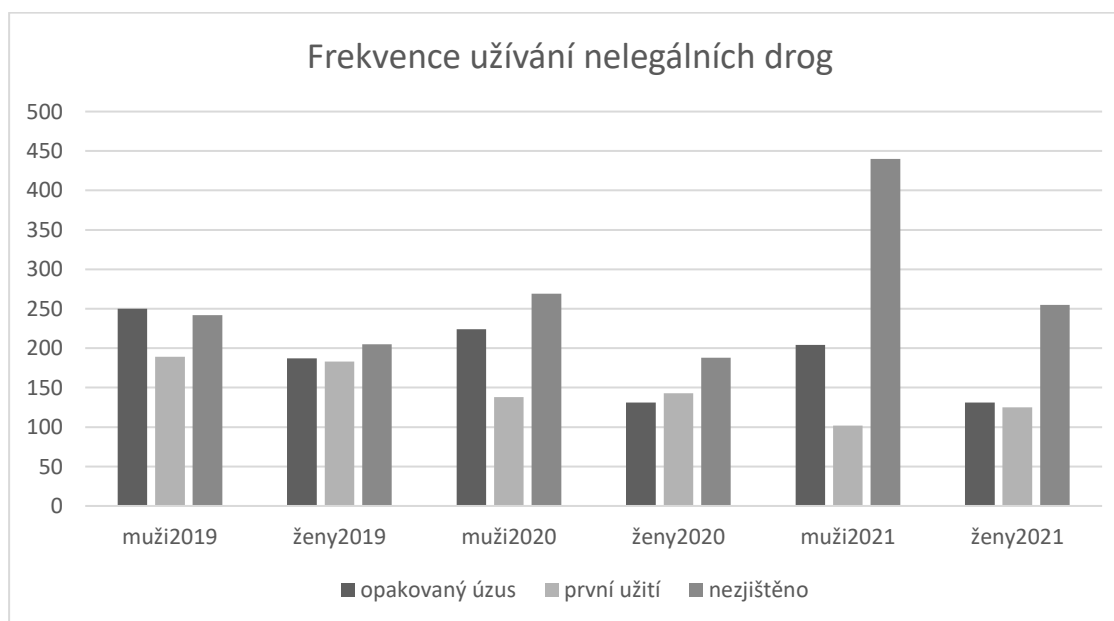
Frekvence užívání drog

V rámci šetření intoxikovaných uživatelů drog jsou tito dotázáni, zda se v jejich případě jednalo o první užití nelegální drogy, či zda se jedná o užití opakované. Bohužel zůstává tento údaj relativně často nezjištěn. Odpověď na otázku frekvence užití je uvedena v tabulce č. 6 a v grafu č. 19.

Tabulka č. 6: Frekvence užívání nelegálních drog intoxikovanými muži a ženami v letech 2019 - 2021

Frekvence užívání nelegálních drog						
	muži2019	ženy2019	muži2020	ženy2020	muži2021	ženy2021
opakovaný úzus	250	187	224	131	204	131
první užití	189	183	138	143	102	125
nezjištěno	242	205	269	188	440	255

Graf č. 19: Frekvence užívání nelegálních drog intoxikovanými muži a ženami v letech 2019 - 2021

Způsoby aplikace drog

Způsoby aplikace drog se u jednotlivých uživatelů liší, nicméně jsou pozorovány určité obvyklé způsoby, které jsou při užití té které konkrétní drogy společné většímu počtu uživatelů.

Bohužel sesbíraná data část uživatelů mívají – buďto aplikaci vůbec neuvádí, nebo je zvolen termín „neznámá“ aplikace.

Procento uživatelů, kde tato otázka je zodpovězena volbou „neznámo“, se pohybuje například od 6,2 % uživatelů pouze jedné drogy, po 42,6 % u uživatelů čtvrté drogy v roce 2019.

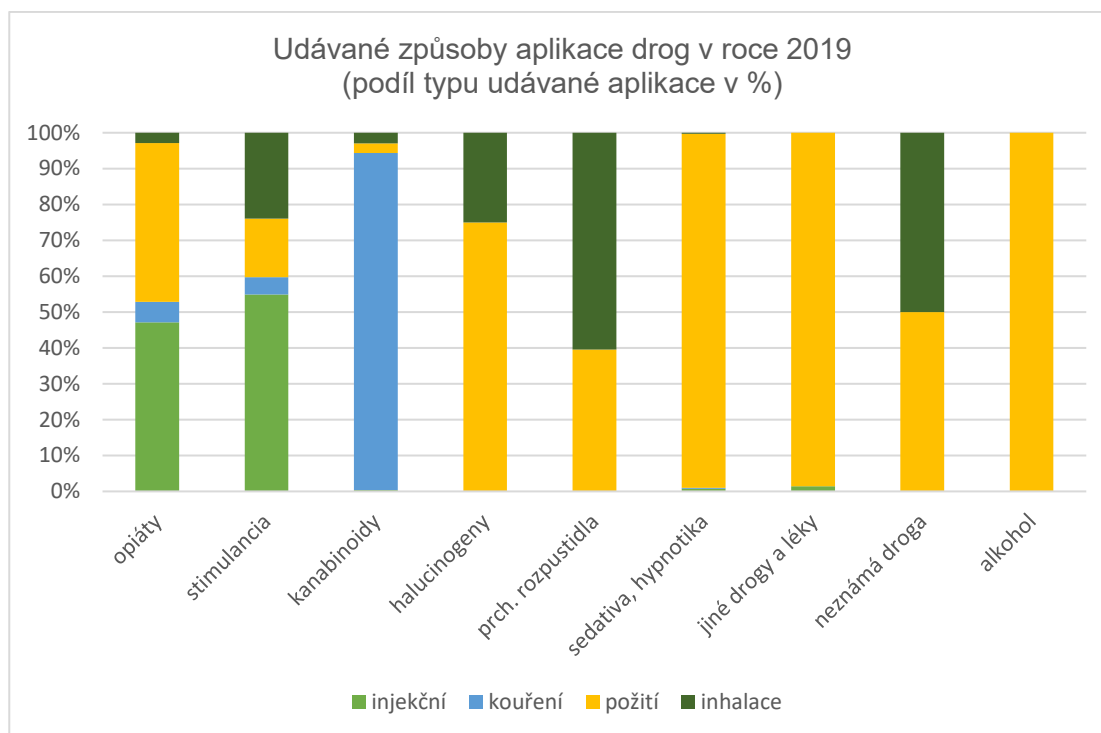
Tento trend, že se stoupajícím počtem užívaných drog stoupá i procento uživatelů, o kterých nemáme informace, jakým způsobem si drogu aplikují, se potvrzuje i v dalších dvou letech, čísla se jen nevýznamně liší.

Způsoby aplikace drog v jednotlivých letech jsou uvedeny v tabulce č. 7 a v grafech č. 20, 21 a 22.

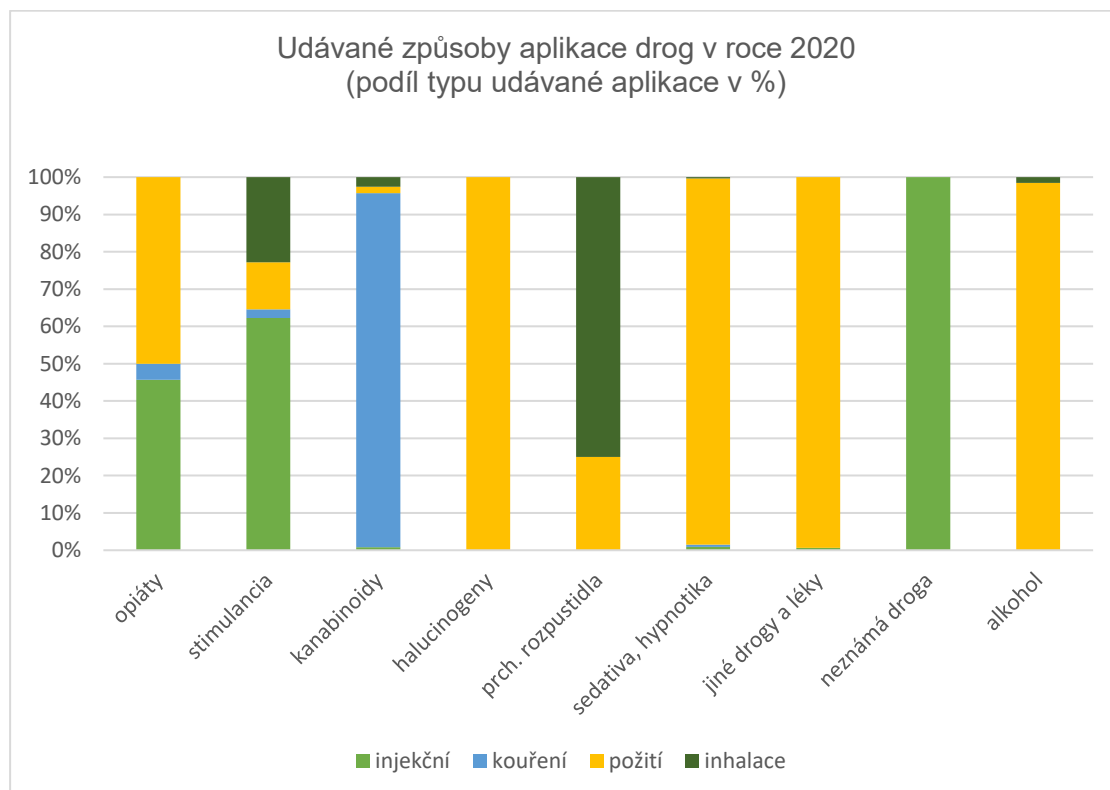
Tabulka č. 7: Způsoby aplikace drog podle typu/skupiny drogy v jednotlivých letech 2019 – 2021

	APLIKACE DROG 2019			
	injekční	kouření	požití	inhalace
opiáty	33	4	31	2
stimulancia	195	17	58	85
kanabinoidy	1	281	8	9
halucinogeny	0	0	6	2
prch. rozpustidla	0	0	17	26
sedativa, hypnotika	3	1	386	1
jiné drogy a léky	3	0	204	0
neznámá droga	0	0	1	1
alkohol	0	0	168	0
	APLIKACE DROG 2020			
	injekční	kouření	požití	inhalace
opiáty	21	2	23	0
stimulancia	188	7	38	69
kanabinoidy	2	221	4	6
halucinogeny	0	0	3	0
prch. rozpustidla	0	0	5	15
sedativa, hypnotika	3	2	327	1
jiné drogy a léky	1	0	161	0
neznámá droga	1	0	0	0
alkohol	0	0	130	2
	APLIKACE DROG 2021			
	injekční	kouření	požití	inhalace
opiáty	13	5	23	0
stimulancia	107	15	44	52
kanabinoidy	2	206	5	1
halucinogeny	0	0	5	0
prch. rozpustidla	0	0	4	5
sedativa, hypnotika	2	0	290	0
jiné drogy a léky	2	1	145	0
neznámá droga	0	0	6	0
alkohol	0	0	113	0

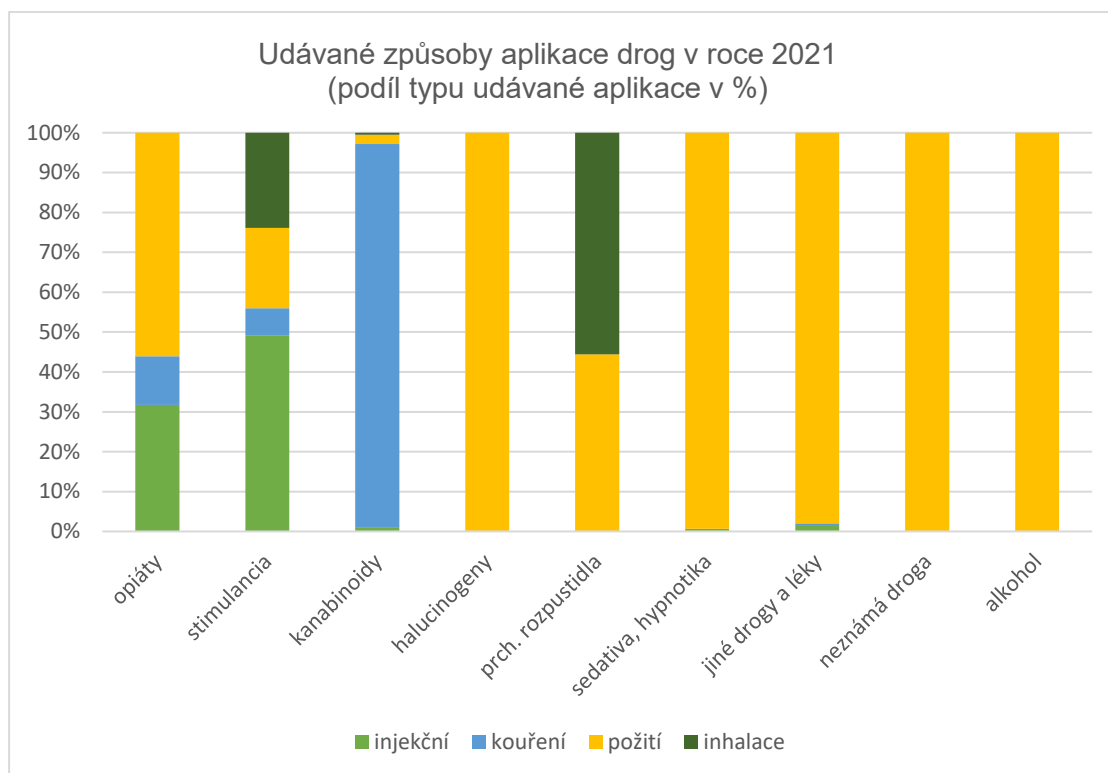
Graf č. 20: Udávané způsoby aplikace drog v roce 2019

Graf č. 21: Udávané způsoby aplikace drog v roce 2020

Graf č. 22: Udávané způsoby aplikace drog v roce 2021

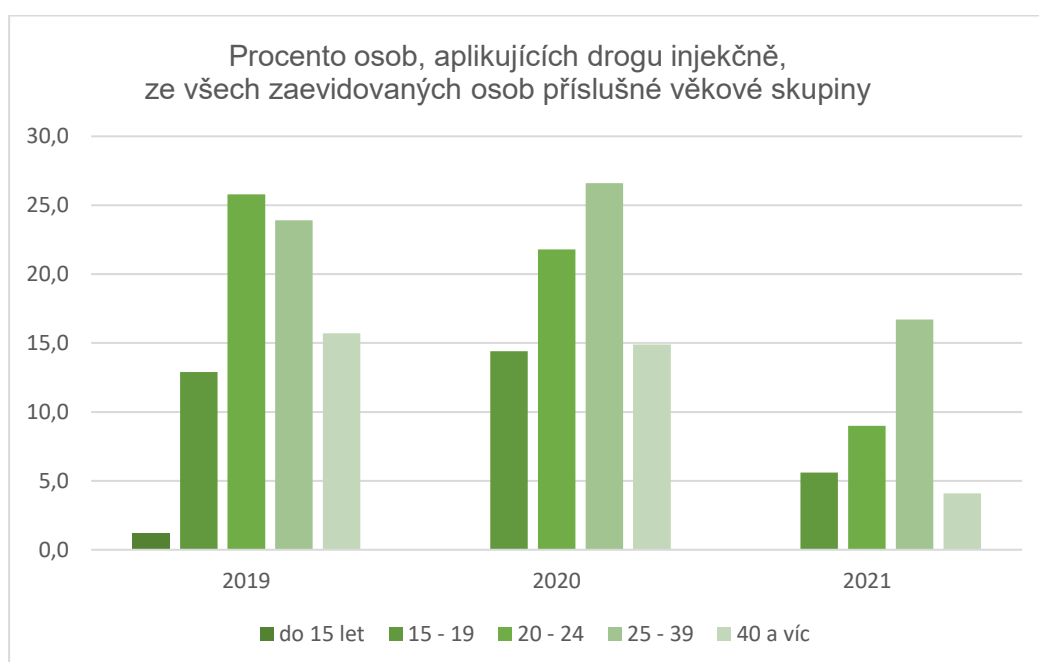

Injekční aplikace drog se převážně týká osob osmnáctiletých a starších.

Výjimkou byly v roce 2019 dvě děti z první věkové skupiny (chlapec 13 let, dívka 14 let), a 7 děvčat ve věku 16 a 17.

V roce 2020 tuto výjimku tvořili 2 hoši (15 let), 2 dívky a 1 hoch 16 letí, a 1 chlapec (17 let).
V roce 2021 mezi injekčně aplikujícími nebyl nikdo mladší 18 let.

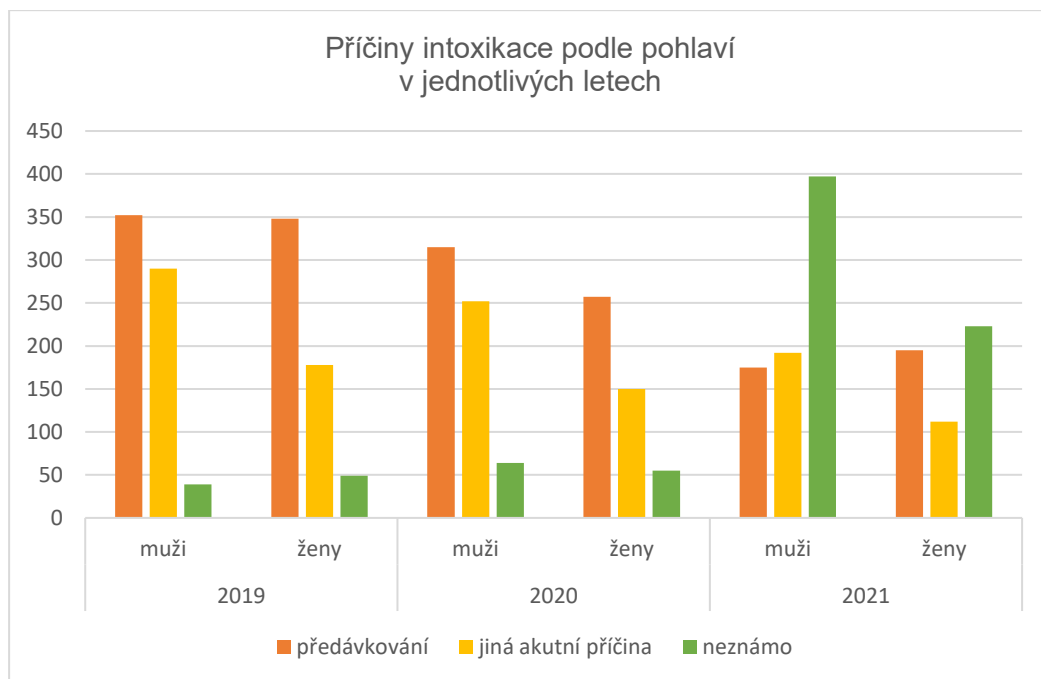
Graf č. 23: Procento osob, aplikujících si drogu injekčně (podle věkových kategorií)

Příčiny intoxikace

Příčiny intoxikace resp. důvod k hospitalizaci jsou rozděleny do dvou kategorií – předávkování nebo jiná akutní reakce na konzumovanou drogu. Často bohužel nejsou ani tyto základní kategorie označeny, a příčina intoxikace tak zůstává „neznámá“. Ilustraci nabízí graf č. 24.

Graf č. 24: Základní příčiny intoxikace podle pohlaví v jednotlivých letech

Sociodemografické údaje

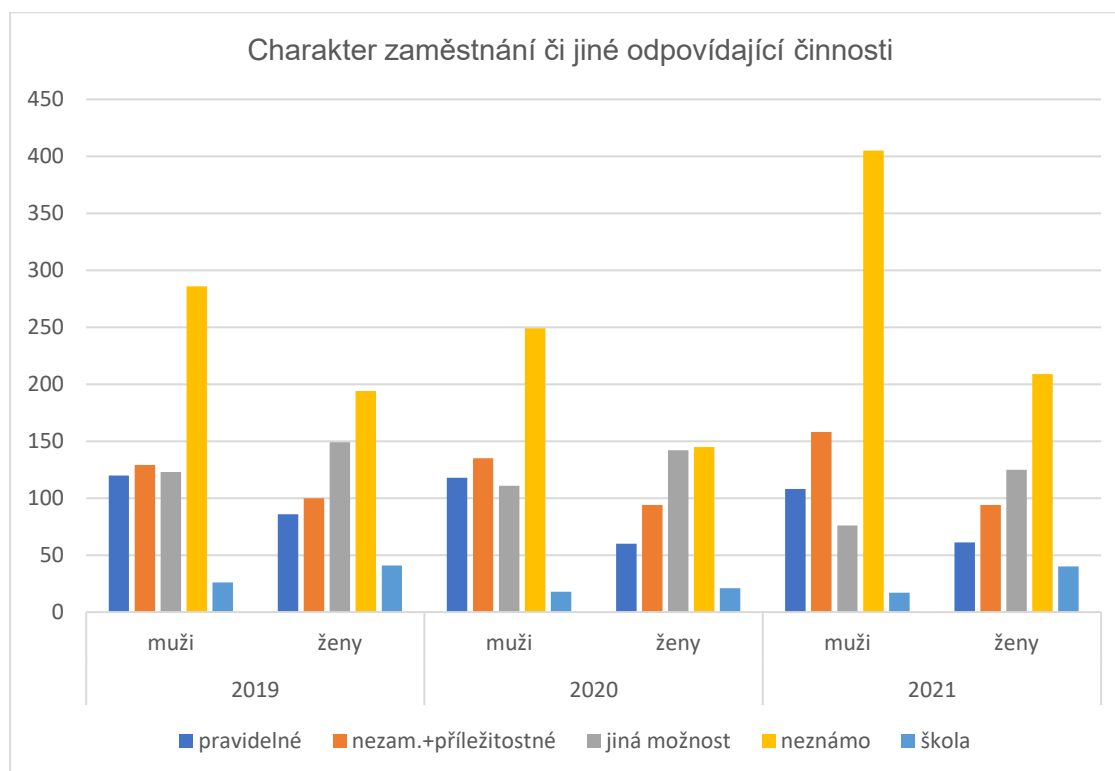
Sledované intoxikované osoby jsou během anamnestického rozhovoru dotázány na zaměstnání a bydliště.

V oblasti zaměstnání rozlišujeme následující kategorie: pravidelné zaměstnání, příležitostně zaměstnané nebo osoby nezaměstnané, osoby, které označí nějakou jinou možnost nebo o nichž údaj o zaměstnání nebyl získán. U nezletilých osob sledujeme stupeň nebo typ školy. Situaci ilustruje graf č. 25.

Ve všech třech letech bez výjimky převažuje počet nezaměstnaných či jen příležitostně pracujících osob nad počtem pravidelně pracujících. Jev se týká obou pohlaví. Pracujících osob je v letech 2019 – 2021 16,4 %, 16,3 % a 13 % ze sledovaného počtu intoxikovaných. Žádné informace o zaměstnanosti nemáme o téměř 40 % osob.

Informace o žácích a studentech ve věku do 20 let, resp. o škole, kterou navštěvují, se týkají necelých 30 % ze všech intoxikovaných toho věkového rozpětí, o ostatních nejsou informace k dispozici. Z těch, o nichž informaci máme, je přibližně polovina! dětí ze základní školy, druhá polovina je ve věku střední školy. (Celková čísla intoxikovaných rozdělených do věkových kategorií, tuto informaci zdánlivě popírá, ale v první věkové kategorii jsou zahrnuti i novorozenci a děti před zahájením povinné školní docházky, ve druhé a třetí věkové kategorii jsou i nestudenti.)

Graf č. 25: Charakter zaměstnání či jiné odpovídající činnosti u osob intoxikovaných v letech 2019 – 2021, podle pohlaví

Ohledně pojmu „bydliště“ evidujeme bydliště trvalé, přechodné, a stav bezdomovectví.

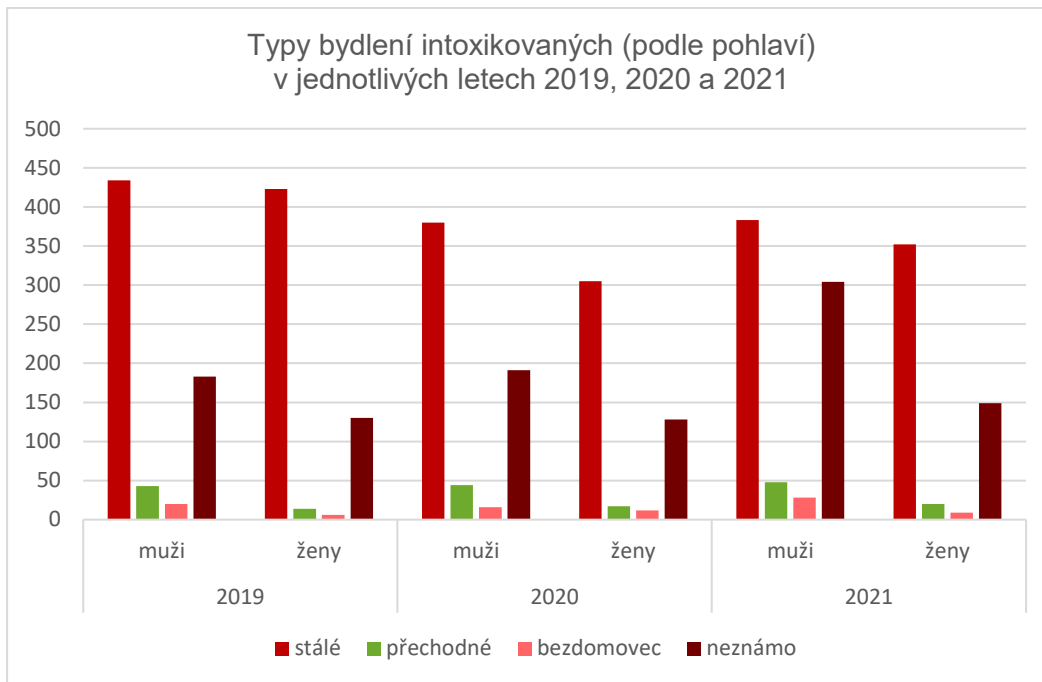
Většina intoxikovaných osob, o nichž máme informace, udává trvalé bydliště. Tato skutečnost platí ve všech třech hodnocených letech stejně.

Ovšem informaci o bydlení se často nepodaří získat, kategorie „neznámo“ je tudíž dosti početná, v letech 2019, 2020 a 2021 představuje 38,3 %, 36 % a 47,4 %.

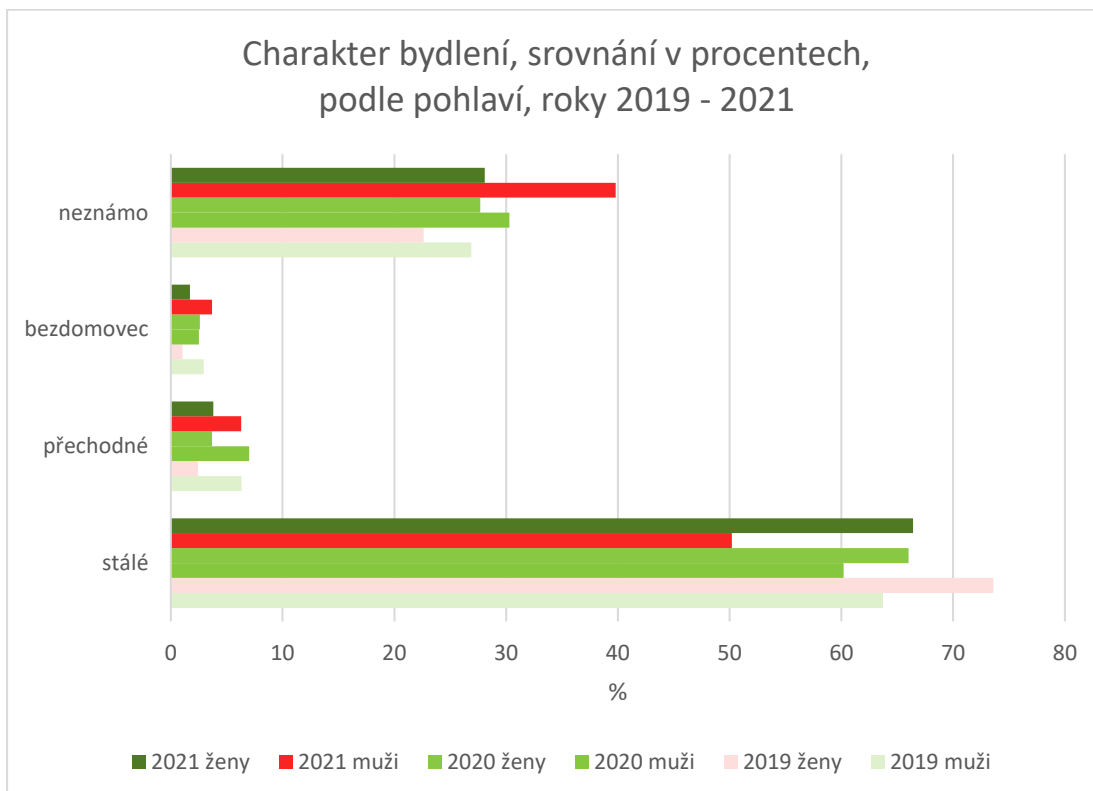
V roce 2021 nápadně vzrostl počet osob, u nichž není charakter bydlení znám, tento jev lze připočítat na vrub nedostatku času při odeírání anamnézy vzhledem k zátěži zdravotníků (fungují jako tazatelé) řešením kovidové epidemie.

Informace o bydlišti intoxikovaných osob přináší grafy č. 26 a 27.

Graf č. 26: Typy bydlení intoxikovaných osob podle roku a pohlaví

Graf č. 27: Typy bydlení podle pohlaví v letech 2019 – 2021, srovnání v procentech

Shrnutí :

Zdravotní následky uživatelů nelegálních drog v České republice se v hodnocených letech 2019 až 2021 oproti letům předcházejícím nijak zásadně nezměnily.

Ani v počtu zaevidovaných intoxikovaných osob není patrný nějaký hodnotitelný trend, počty osob rámcově odpovídají počtům intoxikovaných v dříve uplynulých letech.

Během sledovaných tří let došlo k posunu počtu hlásících zařízení ve prospěch rychlé zdravotnické služby, která dlouhodobě hlásí spolehlivě nejvyšší počet případů, a tento trend ještě posílil.

Regionální rozložení počtu intoxikovaných osob naproti tomu žádnou zvláštní změnu nezaznamenává, stále největším počtem intoxikovaných disponuje Ústecký kraj, následován Karlovarským a poté Moravskoslezským krajem. V Libereckém a Plzeňském kraji lze pozorovat určitý nárůst, v krajích Vysočina a Olomouckém můžeme hovořit o jisté stagnaci, v Pardubickém a Zlínském kraji snad i o klesající tendenci výskytu intoxikací, leč sběr dat během kovidových let měl svá specifika a případné potvrzení pozitivního vývoje ukáží teprve příští roky.

Celostátně (ovšem nehovoříme o celé ČR, nýbrž o sesbíraných datech ze všech zúčastněných krajů) se během uvedených tří let snížil počet i podíl intoxikovaných žen na celkovém počtu intoxikací, ale je otázka, zda se tento trend udrží. (V letech bezprostředně předcházejících byl pozorován spíše nárůst podílu žen a vyrovnávání počtu mužů a žen mezi intoxikovanými osobami.)

Neměnný je četný výskyt nejmladších intoxikovaných osob (převážně, ale nejen novorozenců a kojenců) v krajích Ústeckém a Karlovarském. Jak již na jiném místě této práce zmíněno, tato alarmující čísla signalizují vyšší počet drogově závislých matek v kraji, ale zároveň dokládají svědomitou mravenčí práci zaměstnanců hygienických stanic a vynikající spolupráci s tamními zdravotnickými zařízeními.

Zájem uživatelů o jednotlivé skupiny drog je genderově rozdělen. Muži upřednostňují stimulantia a kanabinoidy, ženy užívají víc sedativa a hypnotika, případně další „pilulky“.

Při užívání více drog tato genderová prioritizace nedoznává větších změn.

Ve frekvenci užívání, stejně jako ve způsobech aplikace drog nedochází k žádným zásadním změnám ani posunům. Mírný pokles procenta osob aplikujících si drogy injekčně zatím nelze vyhodnotit jako trvalý jev. Injekční užívání drog se objevuje zpravidla po 18 roku věku, výjimky jsou uvedeny výše v textu.

Ke kontaktu osob užívajících nelegální drogy se zdravotnickým zařízením dochází obvykle kvůli předávkování. Jiná akutní reakce na drogu je méně častá, ale vyskytuje se. Z dalších diagnóz je 18x uveden novorozenecký abstinenci syndrom, 19x úmyslné sebepoškození, 58x otrava etanolem, 96x poranění hlavy.

Ze sociodemografických údajů je poměrně zajímavý fakt, že většina uživatelů (z těch, o nichž se podařilo nějaké údaje získat), má stálé bydliště. Prokazatelně zaměstnaných osob je kolem 15 % ze všech zaevidovaných.

Seznam tabulek

- Tabulka č. 1 - Počet intoxikovaných osob v zapojených krajích ČR v letech 2017 - 2021
- Tabulka č. 2: Typy hlásících/spolupracujících zdravotnických zařízení
- Tabulka č.3 Rozdělení intoxikovaných uživatelů do věkových skupin a podle pohlaví
- Tabulka č. 4: Pohlaví a druh drogy, konzumované jako hlavní droga
- Tabulka č. 5: Užívání druhé, třetí a čtvrté drogy muži a ženami v letech 2019 - 2021
- Tabulka č. 6: Frekvence užívání nelegálních drog intoxikovanými muži a ženami v letech 2019 - 2021
- Tabulka č. 7: Způsoby aplikace drog podle typu/skupiny drogy v jednotlivých letech 2019 – 2021

Seznam grafů

- Graf č. 1: Počet intoxikovaných osob v jednotlivých krajích v letech 2017-2021
- Graf č. 2: Vývoj počtu a zapojení hlásících/spolupracujících zdravotnických zařízení v letech 2019 – 2020 - 2021
- Graf č. 3: Počet intoxikovaných osob v jednotlivých krajích v roce 2019 podle užívané „hlavní drogy“
- Graf č. 4: Počet intoxikovaných osob v jednotlivých krajích v roce 2020 podle užívané „hlavní drogy“
- Graf č. 5: Počet intoxikovaných osob v jednotlivých krajích v roce 2021 podle užívané „hlavní drogy“
- Graf č. 6: Porovnání počtu intoxikovaných v letech 2019, 2020, a 2021 podle pohlaví (absolutní hodnoty počtu, „neviditelné“ sloupce zastupují osoby bez určení pohlaví)
- Graf č. 7: Porovnání počtu intoxikovaných v letech 2019, 2020, a 2021 podle pohlaví (podíl vyjádřen v procentech, „neviditelné“ sloupce zastupují osoby neurčeného pohlaví)
- Graf č. 8: Rozdělení intoxikovaných osob ze všech krajů z let 2019 - 2021 podle pohlaví a věkových kategorií
- Graf č. 9: Nejmladší intoxikovaní v letech 2019 – 2021 podle věku a pohlaví
- Graf č. 10: Nejmladší intoxikovaní (0 – 15 let) v letech 2019 – 2021 podle krajů
- Graf č. 11: Typ užití drogy osobami 80+ v jednotlivých letech 2019 – 2021
- Graf č. 12: Počty dospělých uživatelů drog v desetiletých věkových kategoriích
- Graf č. 13: Pohlaví a druh drogy, konzumované jako hlavní droga v roce 2019 (všichni evidovaní uživatelé)
- Graf č. 14: Pohlaví a druh drogy, konzumované jako hlavní droga v roce 2020 (všichni evidovaní uživatelé)

- Graf č. 15: Pohlaví a druh drogy, konzumované jako hlavní droga v roce 2021 (všichni evidovaní uživatelé)
- Graf č. 16: Užívání „druhé drogy“ muži a ženami v letech 2019 – 2021
- Graf č. 17: Užívání „třetí drogy“ muži a ženami v letech 2019 – 2021
- Graf č. 18: Užívání „čtvrté drogy“ muži a ženami v letech 2019 – 2021
- Graf č. 19: Frekvence užívání nelegálních drog intoxikovanými muži a ženami v letech 2019 - 2021
- Graf č. 20: Udávané způsoby aplikace drog v roce 2019
- Graf č. 21: Udávané způsoby aplikace drog v roce 2020
- Graf č. 22: Udávané způsoby aplikace drog v roce 2021
- Graf č. 23: Procento osob, aplikujících si drogu injekčně (podle věkových kategorií)
- Graf č. 24: Základní příčiny intoxikace podle pohlaví v jednotlivých letech
- Graf č. 25: Charakter zaměstnání či jiné odpovídající činnosti u osob intoxikovaných v letech 2019 – 2021, podle pohlaví
- Graf č. 26: Typy bydlení intoxikovaných osob podle roku a pohlaví
- Graf č. 27: Typy bydlení podle pohlaví v letech 2019 – 2021, srovnání v procentech